

Konferencijoje – Aukštaitijos istorikai, tyrinėjantys žydų paveldą

Aušra Jonušytė skaitė pranešimą „Kupiškio žydų bendruomenė“. Autorės nuotraukos

Aptarus Kupiškio etnografijos muziejaus tyrinėjimus. Iš kairės: organizacijos „Prisimenant litvakus Inc“ atstovas ir Ruvino Būno premijos steigėjas Philipas Šapiro, Aldona Šapiro, Kupiškio etnografijos muziejaus muziejininkė istorikė Aušra Jonušytė ir Panevėžio miesto žydų bendruomenės pirmininkas Genadijus Kofmanas.

Praeitą penktadienį Rokiškio krašto muziejuje surengta konferencija „Žydų bendruomenės indėlis į Šiaurės rytų Lietuvos regiono kultūrinę, politinę, ekonominę raidą pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu“, skirta Vilniaus Gaono ir Lietuvos žydų istorijos metams paminėti. Į Rokiškį atvyko pranešėjai iš Kupiškio, Pasvalio ir Zarasų, dalyvavo konferencijos sumanytojas, Rokiškio krašto muziejaus istorijos skyriaus vedėjas Giedrius Kujelis.

Rasa SKAISGIRYTĖ

Konferencijos pradžioje Rokiškio krašto muziejaus direktorė Nijolė Šniokienė pasveikino atvykusius svečius, pasidžiaugė svarbiu renginiu, per kurį bus perskaityti pranešimai, suteikiantys progą sužinoti ar papildyti žinias apie kaimyninių rajonų žydų bendruomenes ir jų likimą.

Kupiškio etnografijos muziejaus muziejininkė istorikė Aušra Jonušytė supažindino su Kupiškio miestelio žydų istorija nuo 1682 metų, kai Mikalojus Pacas leido jiems statyti maldos namus. Pranešėja akcentavo žydų tautybės gyventojų indėlį į Kupiškio eko-

nominį, visuomeninį ir politinį gyvenimą, pateikė pavyzdžių apie lietuvių ir žydų šeimų draugystę, bendrą darbą saugant miestelį nuo gaisrų.

Renginio dalyviams pristatyti du istorikės parengti leidiniai: 2016 m. išleista knyga „Kupiškio žydų bendruomenė. Praeities ir dabarties sąsajos“ ir 2017 m. „Kupiškio krašto žydų bendruomenės pastatai ir paminklai“, kuriems pratarms parašė nepaprastasis ir įgaliotasis Izraelio valstybės ambasadorius Lietuvoje Amiras Maimonas.

Istorikė kalbėjo ir apie naują savo darbą, leidinį „Žydų virtuvės valgiai, gaminti Kupiškyje“, kurį rengti jai padeda Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės ekspertės Dovilė Rūkaitė ir Natalja Cheifec, Kauno miesto žydų bendruomenės nariai.

Nuoširdžią ir nesavanaudišką pagalbą yra pasiūlęs Panevėžio miesto žydų bendruomenės pirmininkas Genadijus Kofmanas, tikimasi prasmingo ir abiem pusėms naudingo bendradarbiavimo su mecenatu Philipu Šapiro iš Floridos.

Tą dieną pranešimus apie savo krašto žydų paveldą, istoriją ir jų

likimą skaitė Zarasų krašto muziejaus direktorė Ilona Vaitkevičienė, Pasvalio rajono savivaldybės paveldosaugininkas Gražvydas Balčiūnaitis ir Rokiškio krašto muziejaus istorijos skyriaus vedėjas Giedrius Kujelis.

Per renginį buvo įteikta 1918–1920 metų kario savanorio, kilusio iš Rokiškio krašto, Ruvino Būno premija Jubarko rajono merui Skirmantui Mockevičiui už reikšmingus darbus įamžinant žydų istoriją. Philipo ir Davido Šapirų iniciatyva organizacija „Prisimenant litvakus, Inc“ kartu su partneriu Rokiškio krašto muziejumi nuo 2017 metų teikia šias premijas. Jų tikslas – pagerbti savanorio R. Būno ir kitų karių, kovojusių už Lietuvos nepriklausomybę, atminimą, skatinant visuomenės domėjimąsi nepriklausomos Lietuvos valstybės įkūrimo istorija, ir tautinių mažumų dalyvavimą šiame procese: tyrinėti, puoselėti ir saugoti tautinių mažumų istorinį ir kultūrinį paveldą.

Konferencijos pranešėjams, mecenatui, Jurbarko ir Rokiškio rajonų merams, visiems renginio dalyviams koncertavo Vilijos ir Oksanos muzikinis duetas.

Konferencijos pranešėjai ir dalyviai.

Ankstyvas mokymas – realybė, pavojai ir nauda

Atkelta iš 1 p.

Banguolė ALEKNIENĖ-ANDRIJAUSKĖ

Kupiškio rajone stinga vaikams vietų darželiuose. Ar šiaudien ikimokyklinėse ugdymo įstaigose užtikrinamas ugdymas bent vaikams iš socialinės rizikos šeimų?

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme reglamentuota, kad ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvų (globėjų) pageidavimu – pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Ikimokyklinis ugdymas vaikui gali būti teikiamas nuo gimimo iki priešmokyklinio ugdymo pradžios. Šių metų rugsėjo 1 d. duomenimis, Kupiškio rajono savivaldybės ugdymo įstaigose pagal ikimokyklinio ugdymo programą ugdomi 384 vaikai. Dėl vietų stokos į ikimokyklinio ugdymo įstaigas nepateko 21 vaikas.

Vaikui, kuris auga šeimoje, patiriančioje socialinę riziką, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu gali būti skiriamas privalomas ikimokyklinis ugdymas šiais atvejais: kai vaikas nėra ugdomas pagal ikimokyklinio ugdymo programas; kai vaikas įrašytas į įstaigos, vykdančios ikimokyklinio ugdymo programą, vaikų sąrašus, bet dėl nepateisintų priežasčių jos nelanko. Sprendžiant dėl privalomo ikimokyklinio ugdymo vadovaujamosi tam tikrais nustatytais kriterijais, pvz., tėvai (globėjai) stokoja socialinių įgūdžių ir (ar) pozityvios tėvystės įgūdžių; vaikui nustatytas neįgalumas ir (ar) specialieji ugdymosi poreikiai, bet vaiko tėvai (globėjai) nesudaro sąlygų tenkinti vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir kt. Kupiškio rajono savivaldybėje privalomas ikimokyklinis ugdymas neskirtas nė vienam vaikui. Vaikams iš socialiai jautrių šeimų ikimokyklinis ugdymas nuo trejų metų Savivaldybės ugdymo įstaigose yra užtikrinamas.

Priminkite, kokio šiuo metu amžiaus vaikai pradeda pasirėngimą mokyklai ir priimami į pirmą klasę. Ar yra rajono mokyklose vaikų, kurie pirmoje klasėje mokosi nuo 6 metų?

Priešmokyklinis ugdymas pradamas teikti vaikui, kai tais kalendoriniais metais, t. y. nuo tų metų sausio 1 d. iki gruodžio 31 d., vaikas sulaukia šešto gimtadienio. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas anksčiau tėvų (globėjų) sprendimu, bet ne anksčiau negu vaikui sueina 5 metai. Priešmokyklinio ugdymo trukmė – vieneri metai.

Pagal pradinio ugdymo programą vaikas pradamas ugdyti, kai jam tais kalendoriniais metais sueina 7 metai. Ugdytis pirmoje klasėje vaikas gali pradėti vienais metais anksčiau, kai vaikas tėvų (globėjų) sprendimu buvo ugdomas pagal priešmokyklinio ugdymo programą metais anksčiau.

Vadinasi, jei vaikas pradėjo ugdytis priešmokyklinio ugdymo grupėje būdamas 5 metų, jis pirmą klasę turės pradėti lankyti būdamas 6 metų. Šiuos mokslo metus mokydamiesi Savivaldybės ugdymo įstaigų pirmose klasėse pradėjo 3 šešerių metų mokiniai.

Šių metų rugsėjo 1 d. duomenimis, Kupiškio rajono savivaldybės ugdymo įstaigose pagal priešmokyklinio ugdymo programą ugdoma 119 vaikų, pradinio ugdymo programą pradėjo lankyti 128 pirmokai.

Ar užtenka vien tėvų noro vaiką anksčiau leisti į mokyklą?

Iki 2018 m. vasario mėn. galiojo vaiko brandumo mokyti pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarka, kurioje buvo nustatyta, kad tėvai, norintys vaiką anksčiau leisti į priešmokyklinio ugdymo grupę ar pirmą klasę, turi kreiptis į švietimo pagalbos tarnybą vaiko brandos vertinimui atlikti. Psichologui įvertinus vaiko brandumą ir nustatčius, kad vaikas nėra brandus mokyti pagal priešmokyklinio arba pradinio ugdymo programą, ugdymas vaikui negalėjo būti pradamas.

Šiuo metu dėl ankstyvesnio priešmokyklinio ar pradinio vaiko ugdymo sprendžia patys tėvai, psichologo vertinimas nebūtinai.

Praėjusią savaitę teko dalyvauti susitikime su Prezidentu G. Nausėda Biržuose. Per susitikimą, be kitų temų, diskutuota ir apie privalomo ikimokyklinio ugdymo įvedimą, pradinio ugdymo ankstinimą. Kokia Jūsų nuomonė tais klausimais?

Mano nuomone, ikimokyklinis ugdymas neturėtų būti privalomas absoliučiai visiems vaikams. Pvz., vaikas labai dažnai serga, yra silpnos sveikatos, bet jo tėvai išgali sumokėti auklėi, turinčiai ikimokyklinio ugdymo mokytojo išsilavinimą. Ar tokiu atveju privalomas ikimokyklinis ugdymas būtų geresnė išeitis? Jau minėjau, kad turime teisinius instrumentus esant tam tikroms situacijoms vaikui skirti privalomą ikimokyklinį ugdymą. Taip pat valstybės lygiu būtina išspręsti vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programą, pavėžėjimo klausimus. Mokykliniais autobusais turėtų būti pavežami tik pagal priešmokyklinio ugdymo ir aukštesnio lygmens programas ugdomi vaikai.

Ar Savivaldybė pajėgtų įgyvendinti paankstinimą privalomą vaikų ugdymą?

Priėmus sprendimą pradinį ugdymą teikti privalomai visiems vaikams nuo 6 metų, mūsų ir kitose savivaldybėse, stokojančiose vietų darželiuose, atsirastų galimybė šį poreikį patenkinti. Be to, atlaisvintose patalpose būtų galima kurti ugdymo patalpas vaikams nuo gimimo, vienerių ar dvejų metų.

Nukelta į 6 p.